REPUBLIKA SLOVENIJA
ZAGOVORNIK NAČELA ENAKOSTI

Železna cesta 16, 1000 Ljubljana
T: 080 81 80
E: gp@zagovornik-rs.si

Številka: 050-7/2021/3
Datum: 21. 4. 2021

Zadeva: PREDLOG ZA NEIZVEDBO OCENE DISKRIMINATORNOSTI PREDPISA (38. člen ZVarD)

Zagovornik je prejel pobudo, v kateri posameznik navaja, da je po njegovem mnenju pri izplačilu solidarnostnega dodatka za študente v PKP7 prišlo do posredne diskriminacije zaradi pogojevanja upravičenosti do pomoči s stalnim prebivališčem v Sloveniji. Iz ukrepa so bili tako izključeni mednarodni študentje, ki v Sloveniji redno študirajo, živijo in delajo. Posameznik je navedel še, da želi presojo posredne diskriminacije pri upravičenosti do solidarnostnega dodatka za študente tudi iz prvega svežnja ukrepov za naslavljanje epidemije.

Skladno z 38. členom ZVarD Zagovornik, če oceni, da je kakšen zakon ali drug predpis diskriminatoren, o tem lahko obvesti predlagatelja postopka za oceno ustavnosti in zakonitosti ali z zahtevo začne postopek za oceno ustavnosti oziroma zakonitosti predpisa ali splošnega akta, izdanega za izvrševanje javnih pooblastil.

Razlogi za izvedbo ocene diskriminatornosti: /

Razlogi proti izvedbi ocene diskriminatornosti:

Zakon o interventnih ukrepih za pomoč pri omilitvi posledic drugega vala epidemije COVID-19 (Uradni list RS, št. 203/20 in 15/21 – ZDUOP, v nadaljevanju: ZIUPOPDVE) v 95. členu določa enkratni solidarnostni dodatek za študente. Enkratni solidarnostni dodatek v višini 150 evrov se izplača študentom s stalnim prebivališčem v Republiki Sloveniji, ki se v študijskem letu 2020/2021 izobražujejo po javnoveljavnih študijskih programih v Republiki Sloveniji in na dan 19. oktobra 2020 niso bili vključeni v obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje na podlagi določb Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (ZPIZ-2).

Enkratni solidarnostni dodatek za študente je določal tudi v aprilu sprejet Zakon o interventnih ukrepih za zajezitev epidemije COVID-19 in omilitev njenih posledic za državljane in gospodarstvo (Uradni list RS, št. 49/20, 61/20, 152/20 – ZZUOOP, 175/20 – ZIUOPDVE in 15/21 – ZDUOP, v nadaljevanju: ZIUZEOP). V šestem odstavku 58. člena je bilo določeno, da se enkratni solidarnostni dodatek v višini 150 evrov izplača študentom s stalnim prebivališčem v Republiki Sloveniji, ki se v študijskem letu 2019/2020 izobražujejo po javnoveljavnih študijskih programih v Republiki Sloveniji in na dan 13. marca 2020 niso bili vključeni v obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje na podlagi ZPIZ-2.

O diskriminaciji lahko govorimo takrat, kadar država na podlagi osebnih okoliščin različno obravnava posameznike, ki so v dejansko bistveno enakem položaju oziroma enakih situacijah. Za presojo domnevno diskriminatorne ureditve, (t.j. vezanost upravičenosti do

solidarnostnega dodatka za študentke na stalne prebivališče v RS), je bistveno, ali je položaj oseb s stalnim prebivališčem v RS v svojih bistvenih dejanskih in pravnih prvinah primerljiv s položajem oseb, ki v RS stalnega prebivališča nimajo.

V Sloveniji je sistem za pridobitev dovoljenja za prebivanje urejen v 52. členu Zakona o tujcih (v nadaljevanju: ZTuj-2). Ta določa, da morajo tujci, ki želijo v RS pridobiti dovoljenje za stalno prebivanje in nanj vezane pravice, izpolnjevati določene pogoje. Za izpolnitev pogojev za izdajo dovoljenja za stalno prebivanje morajo v RS neprekinjeno zakonito bivati 5 let na podlagi dovoljenja za začasno prebivanje, imeti morajo veljavno potno listino, zadostna sredstva, preverjeni morajo biti varnostni zadržki ter med odločanjem o izdaji dovoljenja mora tujec dejansko prebivati v Sloveniji. Oseba, ki po petih letih prebivanja v Sloveniji po ZTuj-2 pridobi dovoljenje za stalno prebivanje, pridobi tudi status rezidenta za daljši čas po Direktivi Sveta 2003/109/ES z dne 25. novembra 2003 o statusu državljanov tretjih držav, ki so rezidenti za daljši čas.

Skladno s 33. členom ZTuj-2 za pridobitev dovoljenja za začasno prebivanje zadostuje, da ima tujec dokazljiv namen prebivanja v Sloveniji, urejeno zdravstveno zavarovanje, sredstva za preživljanje in potni list. Podobno morajo državljani drugih držav članic EU, če želijo prebivati v Sloveniji, po 119. členu ZTuj-2 prijaviti svoje prebivanje, za kar morajo izkazati namen prebivanja, potni list, urejeno zdravstveno zavarovanje in zadostna sredstva za preživljanje.

Tujec, ki je sprejet na študij, druge oblike izobraževanja, specializacijo, strokovno izpopolnjevanje, praktično usposabljanje, ali bo sodeloval v mednarodni študijski izmenjavi v ustreznih izobraževalnih ustanovah v Republiki Sloveniji ali bo sodeloval v izobraževalnih programih mednarodnih izmenjav prostovoljcev in izpolnjuje ostale pogoje za izdajo dovoljenja po tem zakonu, lahko prav tako pridobi dovoljenje za začasno prebivanje. Kot dokaz o izpolnjevanju pogoja zadostnih sredstev za preživljanje, mesečno najmanj v višini, kolikor znaša osnovni znesek minimalnega dohodka v Republiki Sloveniji, zadošča pisna izjava študentovih staršev oziroma njegovega zakonitega zastopnika o tem, da ga bodo v času študija preživljali, če so ga starši po pravu države, katere državljan je, dolžni preživljati. Dovoljenje se izda za čas enega leta, lahko pa se nato dovoljenje letno podaljšuje (44. člen ZTuj-2). Državljan druge države EU, ki želi v Sloveniji študirati, se poklicno usposabljati ali sodelovati v drugih oblikah izobraževanja, pridobi potrdilo o prijavi prebivanja, če ima veljavno osebno izkaznico ali veljavni potni list, dokazilo o sprejemu na študij, poklicno usposabljanje ali drugo obliko izobraževanja, ki ga izda izobraževalna ustanova oziroma potrdilo državnega organa, pristojnega za izvajanje mednarodne ali bilateralne pogodbe, ali potrdilo, ki ga izda od države pooblaščena organizacija, ki je odgovorna za izvajanje določenega programa, zadostna sredstva za preživljanje in ustrezno zdravstveno zavarovanje (122. člen ZTuj-1).

V RS ima oseba s stalnim prebivališčem po zakonu priznanih veliko več pravic v primerjavi z osebo, ki ima izdano dovoljenje za začasno prebivanje ali prijavljeno prebivanje (če gre za državljana druge države članice EU), ne glede na državljanstvo. Med pravice, do katerih so upravičeni samo tisti, ki imajo v Sloveniji izdano dovoljenje za stalno prebivanje in prijavljeno stalno prebivališče, spadajo:

- denarna socialna pomoč;
- dodatek za pomoč in postrežbo;
- dodatek za tujo nego in pomoč;
- družinski pomočnik;
- pogrebnina in posmrtnina;
- varstveni dodatek;
- institucionalno varstvo;
- različni družinski prejemki.

Osebe z izdanim dovoljenjem za začasno prebivanje oziroma prijavljenim začasnim prebivanjem imajo socialnih pravic manj. Med družinskimi prejemki so upravičeni samo do otroškega dodatka po 22. členu Zakonu o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev ter subvencije za vrtec (če so tudi zavezanci za plačilo dohodnine). Imajo pa tudi pravice iz starševskega varstva, vezane na obračunane prispevke iz delovnega razmerja ter pravico do nadomestila za čas brezposelnosti (po 64. in 69. členu Zakonu o starševskem varstvu in družinskih prejemkih, kot posledica varovanja otrokovih pravic in koristi otroka skladno s Konvencijo Združenih narodov o otrokovih pravicah), ter nekatere druge pravice v odvisnosti od obdobja dela v Sloveniji (npr. nadomestilo za brezposelnost po 2. odstavku 8. člena Zakona o urejanju trga dela). Drugih pravic, ki jih imajo osebe z dovoljenjem za stalno prebivanje, nimajo.

Položaja oseb, ki imajo v RS dovoljenje za začasno prebivanje in oseb, ki imajo v RS izdano dovoljenje za stalno prebivanje (ne glede na to, ali gre za EU državljane ali državljane tretjih držav), nista v bistvenem enaka in ju država v zakonodaji ni dolžna enako obravnavati. Ekonomske in socialne pravice, ki niso vezane na delovno razmerje, so v Sloveniji (in tudi širše) vezane na status dovoljenja za stalno prebivanje in prijavo stalnega prebivališča v RS. Pri tem gre za pravice, ki so ključne za varovanje eksistence posameznika.

Tako ocenjujem, da ne obstaja pravna in tudi ne ustavnopravna podlaga, na osnovi katere bi bilo mogoče utemeljevati, da bi morali imeti študentje s prijavljenim začasnim prebivališčem RS prav tako priznano ugodnost enkratnega solidarnostnega dodatka. Tiste ozko določene ekonomske in socialne pravice ali ugodnosti, ki so začasnim prebivalcem priznane, imajo povsem drugačno naravo in težo ter zasledujejo povsem druge cilje, kot so varovanje otrokovih pravic in pravic iz dela.

Poleg tega posameznik s samim študijem v RS in pridobitvijo dovoljenja za začno prebivanje še vedno ohranja pravice in ugodnosti iz naslova ukrepov za omejitev epidemije, ki jih nudi država, v kateri ima prijavljeno stalno prebivališče oziroma katere državljan je.

Na podlagi preučitve pravne podlage ugotavljam, da položaj oseb s stalnim prebivališčem v RS v svojih bistvenih dejanskih in pravnih prvinah ni primerljiv s položajem oseb, ki v RS stalnega prebivališča nimajo. Posledično tudi menim, da v tem primeru ne gre za diskriminacijo študentov, ki v RS nimajo stalnega prebivališča v primerjavi s študentki, ki stalno prebivališče imajo in so tako upravičeni do solidarnostnega dodatka, ter da tako izvedba ocene diskriminatornosti zakona ni potrebna.

Predlagateljici:

Nika Stroligo Urankar	Neža Kogovšek Šalamon
Svetovalka Zagovornika III	Vodja oddelka za ugotavljanje diskriminacije in zagovorništvo

---

Izpolni predstojnik Zagovornika:

Postopek se: -Uvede **- Ne uvede**

Miha Lobnik
ZAGOVORNIK NAČELA ENAKOSTI

Poslano:
- zbirka dok. gradiva.